

Regeringens proposition

2001/02:159

Frivillig försvarsverksamhet inom totalförsvaret

Prop.
2001/02:159

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 mars 2002

Göran Persson

Björn von Sydow
(Försvarsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Det svenska försvaret är inne i en förändringsfas som innebär en ny inriktning för totalförsvaret. Denna proposition om frivillig försvarsverksamhet är en konsekvens av och en fortsättning på denna förändring. I propositionen lämnar regeringen förslag till riktlinjer för organisationsstöd och uppdrag till frivilliga försvarsorganisationer. Vidare föreslår regeringen inriktningen av hemvärnsförbanden inom de nationella skyddsstyrkorna.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Politiska utgångspunkter	5
4	Inledning	6
4.1	Säkerhetspolitisk inriktning	6
4.2	Försvarspolitisk inriktning	7
4.3	Samhällets säkerhet och beredskap	7
4.4	Frivillig försvarsverksamhet – nuläget	8
4.5	Frivillig försvarsverksamhet som folkrörelse	9
5	Frivillig försvarsverksamhet i totalförsvaret	11
5.1	Inriktning	11
5.2	Frivilliga försvarsorganisationer	13
5.3	Organisationsstöd	14
5.4	Finansiering	15
6	Frivilliga försvarsorganisationer i det civila försvaret och deras medverkan vid svåra påfrestningar på samhället i fred och annan fredstida krishantering	16
7	Frivilliga försvarsorganisationer i det militära försvaret	18
8	Hemvärnsförbandens roll inom de nationella skyddsstyrkorna.....	21
8.1	En förändrad inriktning	21
8.2	Finansiering	24
9	Internationell verksamhet	25
10	Förmåner	26
	Bilaga 1 Förteckning över remissinstanser	29
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002.....	31

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2001/02:159

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner

1. regeringens förslag till riktlinjer för organisationsstöd och uppdrag till den frivilliga försvarsverksamheten (avsnitt 5.1, 5.2 och 5.3) och
2. regeringens förslag till inriktning av hemvärnsförbanden inom de nationella skyddsstyrkorna (avsnitt 8.1).

Regeringen beslutade den 18 november 1999 om direktiv till en utredning med uppgift att lämna förslag om den frivilliga försvarsverksamhetens framtida inriktning och uppgifter inom totalförsvaret (dir. 1999:95). Utredningen fick tilläggsdirektiv den 30 mars 2000 (dir. 2000:25) som dels innebar att utredningen utöver tidigare uppgifter också skulle utreda om militära traditioner och militärkulturhistorisk verksamhet kan utvecklas och bevaras inom ramen för den frivilliga försvarsverksamheten, dels utreda vilka organisationer som bör inordnas i den frivilliga försvarsverksamheten. Utredningen, som antog namnet Frivilligorganisationsutredningen, lämnade den 28 februari 2001 sitt betänkande Frivilligheten och samhällsberedskapen (SOU 2001:15). Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Försvarsdepartementet (dnr Fö2001/658/CIV). En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 1*.

I Sverige har vi en lång tradition av medborgarengagemang. De frivilliga försvarsorganisationerna och hemvärnet utgör en viktig del av detta engagemang och har under efterkrigstiden utgjort en väsentlig resurs för det svenska totalförsvaret. Regeringen anser att det är betydelsefullt att även i framtiden ta tillvara det engagemang och kunnande som finns i de frivilliga försvarsorganisationerna.

De säkerhetspolitiska förändringarna under det senaste decenniet ligger till grund för det omfattande reformarbetet inom den svenska försvarspolitik. Det svenska totalförsvaret är inne i en förändringsfas som innebär den största reformeringen som genomförts i modern tid. Denna proposition om frivillig försvarsverksamhet är en konsekvens av och en fortsättning på de förändringar av totalförsvaret som riksdagen beslutade om våren 1999 och våren 2000.

Den struktur som det nya insatsförsvaret har skiljer sig i många stycken från hur invasionsförsvaret var uppbyggt. Många av de uppgifter som organisationerna tidigare utfört eller förberett sig på att utföra har inte längre samma relevans.

Regeringen anser att stödet till den frivilliga försvarsverksamheten därför måste anpassas till de förändringar som sker i övrigt inom totalförsvaret. Reformbehovet inom den frivilliga försvarsverksamheten är lika påtagligt som inom totalförsvaret i övrigt. Myndigheternas uppdrag till den frivilliga försvarsverksamheten behöver därför successivt förändras.

Regeringen anser att det bör göras återkommande översyner av vilka organisationer som skall få del av stödet. Stödet bör ges till ideella organisationer med demokratisk struktur som bedriver verksamhet som är angelägen och betydelsefull utifrån de fyra målen för totalförsvarets förmåga.

De frivilliga försvarsorganisationerna bör stimuleras till att sprida kunskap och information om totalförsvaret, medverka till fortbildning, utgöra rekryteringsbas och i övrigt medverka till totalförsvarets folkliga förankring. Regeringen bedömer att frivilligpersonal i högre utsträckning kan komma att tjänstgöra i Försvarsmaktens grundorganisation och i utlandsstyrkan.

I propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) framhöll regeringen att territorialförsvaret, hemvärnet och vissa andra delar av det militära försvaret borde organiseras som nationella skyddsstyrkor och utgöra en del av insatsorganisationen.

Vad gäller de nationella skyddsstyrkornas uppgifter anförde regeringen att dessa, med varierande beredskap, skall ha förmåga att skydda befolkningen och infrastrukturen samt att stödja de operativa insatsförbanden.

Hemvärnsförbanden tillhör de viktigaste förbanden inom de nationella skyddsstyrkorna och skiljer sig främst från övriga förband genom att bemanningen sker frivilligt och att rekryteringen är lokal. Regeringen anser att huvuddelen av den förmåga som kommer att behövas inom de nationella skyddsstyrkorna finns i hemvärnsförbanden vilkas verksamhet och utveckling därför bör ställas i centrum. Detta gör att det är av stor betydelse att tillräckliga resurser avdelas så att hemvärnet kan ha en fungerande utbildning och rekrytering.

Regeringen anser att hemvärnsförbanden skall differentieras avseende uppgifter. Tyngdpunkten bör även fortsättningsvis ligga på bevaknings- och skyddsuppgifter av infrastruktur och viktiga skyddsobjekt samt verksamhet som stärker samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Vissa hemvärnsförband bör få uppgifter med högre svårighetsgrad och i förhållande till övriga förband bör dessa ha en högre kompetens. Dessa förband skall ha möjlighet att lösa bevaknings- och skyddsuppgifter av objekt som är nya för förbanden.

Personalen i de förstärkta hemvärnsförbanden och de frivilliga försvarsorganisationerna bör kunna vara aktuella som en utökad rekryteringsbas för internationella insatser.

Med den i propositionen angivna inriktningen för de frivilliga försvarsorganisationerna och hemvärnsförbanden anser regeringen att de kommer att ha en relevant och viktig roll i det framtida totalförsvaret.

4 Inledning

4.1 Säkerhetspolitisk inriktning

Det svenska försvaret är inne i en förändringsfas som innebär en ny inriktning för totalförsvaret. Det är fråga om en av de största reformerna som genomförts i modern tid på försvarsområdet. Denna proposition om frivillig försvarsverksamhet är en konsekvens av och en fortsättning på det förändringsarbete av totalförsvaret som riksdagen beslutade om våren 1999 och våren 2000.

Den för Sverige positiva säkerhetspolitiska situationen består vad avser militära hot. Regeringen har tidigare bedömt att ett invasionshot inte ter sig möjligt inom en tioårsperiod, förutsatt att vi har en grundläggande försvarsförmåga. Denna bedömning har endast förändrats marginellt i den meningen att hotet nu ter sig ännu något mer avlägset.

Alltsedan mitten av 1990-talet har en vidgad syn på säkerhetspolitiken tillämpats i så måtto att den också omfattar den breddade hotbild som alltmer ersatt det kalla krigets invasionshot. I säkerhetspolitiken ingår att förebygga och skapa en beredskap för att hantera sådana svåra påfrestningar på samhället i fred som utan att direkt hota landets fred och säkerhet likväl kan innebära påfrestningar på samhället. Ytterst syftar den svenska säkerhetspolitiken till att bevara vårt lands fred och självständighet.

I globaliseringens och internationaliseringens spår ökar det ömsesidiga beroendet mellan folk, organisationer och länder. Samtidigt ökar sårbarheten i det moderna samhället. Detta har på ett skrämmande sätt blivit tydligt genom terroristangreppen mot USA den 11 september 2001. Konflikter som uppstår lokalt kan få verkningar direkt och indirekt långt utanför det aktuella konfliktområdet och därmed hota den internationella säkerhetspolitiska stabiliteten. De senaste årens informationstekniska utveckling har samtidigt inneburit en risk för att kriminella grupper, terrorister och stater kan utnyttja tekniken så att de utgör ett säkerhetshot. Det finns också en risk att nukleära, biologiska och kemiska vapen eller

4.2 Försvarspolitisk inriktning

Regeringen har i propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30) utvecklat de närmare kraven på totalförsvaret avseende försvar mot väpnat angrepp. Det skall finnas en tillräcklig grundberedskap och grundläggande försvarsförmåga som skapar handlingsfrihet att hantera förändrade förutsättningar i framtiden. Totalförsvaret skall kunna utveckla förmåga mot flera olika typer av väpnat angrepp. Förmågan skall kunna utvecklas på kort sikt (högst ett år), på medellång sikt (inom fem år) och på lång sikt (mer än tio år).

I propositionen Fortsatt förnyelse av totalförsvaret anger regeringen att det inte är lämpligt att innefatta samhällets beredskap mot andra typer av hot och risker än krig i begreppet totalförsvaret. Begreppet har en folklig förankring med en tydlig knytning till krig som motiverar särskilda befogenheter och fullmaktslagar. Därmed bör begreppet även fortsättningsvis definieras på det sätt som framgår av 1 § lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

Totalförsvarets resurser skall enligt 2 § i ovan nämnda lag utformas så att de även kan användas vid internationella fredsfrämjande och humanitära insatser och för att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred.

I propositionen beskrivs fyra huvudmål för vilka totalförsvarets resurser får användas. De är att

- försvara Sverige mot väpnat angrepp,
- hävda vår territoriella integritet,
- bidra till fred och säkerhet i omvärlden och
- stärka det svenska samhället vid svåra påfrestningar i fred.

4.3 Samhällets säkerhet och beredskap

I försvarsbeslutet för perioden 1997-2001 (prop. 1995/96:12, bet. UFÖU1, rskr. 44, bet. FÖU1, rskr. 45-46) beslutades det att en helhetssyn, med utgångspunkt från en vidgad säkerhetssyn, skall prägla samhällets satsningar och åtgärder för att förebygga och hantera hot och risker i såväl fred som under höjd beredskap.

Mot bakgrund av bl.a. det vidgade säkerhetsbegreppet och ambitionen att en helhetssyn skall råda beslutade riksdagen våren 1997 om en ambition för beredskapen mot svåra fredstida påfrestningar. I regeringens proposition Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred (prop. 1996/97:11), som låg till grund för riksdagens beslut, angavs ett tiotal områden inom vilka det bör finnas en särskilt god beredskap.

I propositionen Förändrad omvärld – omdanad försvar (prop. 1998/99:74) uttalade regeringen att med det vidgade säkerhetsbegreppet är det samtidigt viktigt att påpeka att inte allt som kan påverka landets och medborgarnas situation har säkerhetspolitisk relevans. Enligt regeringens mening bör därför säkerhetspolitiken omfatta sådana hot som

kan leda till snabba och allvarliga försämringar av samhällets normala funktioner. Detta innebär att hoten måste avse väsentliga delar av samhället eller åtskilliga människor, snarare än enskilda verksamheter och individer.

Försvarsutskottet angav i sitt betänkande Försvarsbeslut för 2002-2004 (2001/02:FöU2) ett synsätt som, enligt utskottet, bör övervägas grundligt när beredskapsinvesteringar skall finansieras inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet. Utskottet anger att det är rimligt att de resurser som anvisas för att bygga upp en beredskap inför krig och krigsfara, även skall kunna få användas för att förebygga särskilt svåra påfrestningar på fredssamhället. Utskottet framhöll att detta dock inte innebär att resurser för investeringar för svåra påfrestningar på samhället i fred som idag i första hand anvisas för detta behov och därmed finansieras över andra utgiftsområden skall finansieras över utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

I regeringens proposition Samhällets säkerhet och beredskap i fred och vid höjd beredskap (prop. 2001/02:158) föreslår regeringen att ett nytt politikområde skapas, politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.

Målet för politikområdet föreslås vara:

- Minska risken för och konsekvenserna av olyckor och svåra påfrestningar på samhället.
- Minska lidande och skadeverkningar av olyckor och katastrofer i andra länder.

Syftet med att skapa det nya politikområdet är bl.a. att säkerställa att tillräcklig förebyggande verksamhet bedrivs och att tillräcklig kris- hanteringsförmåga åstadkoms i händelse av att en svår påfrestning på samhället i fred inträffar. En god nationell kris- hanteringsförmåga ger också en god grund för svensk medverkan i internationella kris- hanteringsituationer. Genom att väsentligt höja förmågan inför fredstida extrema situationer ökas också grundförmågan att motstå ett väpnat angrepp och en god grund skapas för de åtgärder som eventuellt kan behöva genomföras under en anpassningsperiod.

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet kommer därmed att omfatta politikområdena Totalförsvar och Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.

4.4 Frivillig försvarsverksamhet – nuläget

De frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet regleras i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet (frivilligförordningen). Enligt förordningen avses med frivillig försvarsverksamhet sådan verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar försvarsupplysning samt rekrytering och utbildning av frivilliga för uppgifter inom totalförsvaret.

En organisation som bedriver frivillig försvarsverksamhet benämns frivillig försvarsorganisation. De frivilliga försvarsorganisationerna anges i bilaga till förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. Följande organisationer är förtecknade: Centralförbundet för befäls- utbildning (CFB), Flygfältsingenjörsföreningarna (FIFF), Flygvapen-

frivilligas riksförbund (FVRF), Frivilliga automobilkårens riksförbund (FAK), Frivilliga flygkåren (FFK), Frivilliga motorcykelkårens riksförbund (FMCK), Frivilliga radioorganisationen (FRO), Frivilliga skytterörelsen (FSR), Försvarets personaltjänstförbund (FPF), Svenska blå stjärnan (SBS), Föreningen svenska röda korset i fråga om medverkan i totalförsvarets sjukvård och i verksamheten för civilbefolkningens skydd i krig (SRK), Riksförbundet Sveriges lottakårer (SLK), Sjövärnskårens riksförbund (SVK RF), Svenska Brukshundklubben (SBK), Svenska fallskärmsförbundet (SFF), Svenska pistolskytteförbundet (SPSF), Svenska sportskytteförbundet (SSF), Sveriges civilförsvarsförbund (SCF), Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund (SKBR) samt i fråga om frivillig befälsutbildning, Hemvärnsbefälets riksförbund (HBR), Förbundet Sveriges reservofficerare (SVEROF), Svenska Flottans reservofficersförbund (SFRO) och Svenska värnplikts-officersförbundet (SVOF).

Den statliga finansieringen av de frivilliga försvarsorganisationernas försvarsverksamhet omfattar dels organisationsstöd, dels ersättning som ges för den verksamhet som bedrivs och den utbildning som genomförs på uppdrag av myndigheter för att tillgodose främst personalbehov inom olika delar av totalförsvaret. Vid sidan av de uppgifter som innebär direkt medverkan i totalförsvarets personalförsörjning gör flertalet av de frivilliga försvarsorganisationerna insatser för att väcka ett allmänt intresse för totalförsvaret samt sprida information och kunskap om säkerhets- och försvarspolitiska frågor.

Frivilligorganisationerna verkar i allmänhet självständigt och fristående från varandra. Detta beror bl.a. på att var och en av dessa ideella organisationer har sin egen historiska bakgrund och därmed har skapat sin egen identitet. Verksamheten som bedrivs bygger på medlemmarnas egna insatser.

För några av organisationerna utgör insatser för totalförsvaret en relativt begränsad del av verksamheten medan det för flertalet är den nästan helt dominerande verksamheten.

På central nivå finns Frivilliga Försvarsorganisationernas Samarbetskommitté (FOS). FOS är ett diskussionsforum för övergripande frågor. Ordförandeskapet i kommittén alternerar mellan frivilligorganisationerna. FOS förekommer också regionalt och lokalt.

Hemvärnets verksamhet regleras bl.a. i hemvärnsförordningen (1997:146). Hemvärdet består av allmänt hemvärn och driftvärn. Hemvärdet ingår i Försvarsmakten. De frivilliga försvarsorganisationerna och hemvärdet brukar med ett samlingsbegrepp benämnas frivillig försvarsverksamhet. Deltagande i hemvärdet är frivilligt. Frivilliga försvarsorganisationer rekryterar och utbildar också personal för krigsplacering inom hemvärdet.

4.5 Frivillig försvarsverksamhet som folkrörelse

I Sverige har vi en lång tradition av medborgarengagemang. De frivilliga försvarsorganisationerna utgör en viktig del av detta engagemang och de har under efterkrigstiden utgjort en väsentlig resurs för det svenska totalförsvaret. Genom de frivilliga försvarsorganisationerna har staten

kunnat erbjuda information och kunskap om totalförsvaret till en stor del av befolkningen.

Det är, enligt regeringen, betydelsefullt att ta tillvara det nationella nätverk som utgörs av de frivilliga försvarsorganisationerna. Eftersom försvarspolitikerna har fått en ny inriktning från den tidigare fokuseringen på invasionsförsvaret till en inriktning mot ett modernt, flexibelt och rörligt insatsförsvaret bör en förändring ske av uppdragsstyrningen av organisationernas försvarsverksamhet så att den bättre överensstämmer med den förändrade inriktningen av försvarspolitikerna. En omfattande internationalisering har också inletts med syfte att skapa ökad förmåga för internationell krishantering och säkerhetsfrämjande samarbete. Ett annat viktigt inslag i reformen är ett anpassningstänkande som skall göra det möjligt att, utifrån en grundläggande försvarsförmåga och en bred kompetensbas, vid behov förstärka, utöka, reducera eller på annat sätt förändra totalförsvaret för att möta förändrade behov, såväl kvantitativt som kvalitativt. De resurser som skapas inom totalförsvaret skall också kunna användas vid fredstida kriser. Regeringen anser att den frivilliga försvarsverksamheten bör kunna fullgöra betydelsefulla insatser för det ominriktade totalförsvaret.

Ungdomsverksamheten spelar en viktig roll för den framtida verksamhet som de frivilliga försvarsorganisationerna kommer att bedriva. Särskild vikt bör läggas på informationsverksamhet till ungdomar om samhällets säkerhet och beredskap. Ungdomsverksamheten utgör också en rekryteringsbas till yrken inom totalförsvaret. Innebörden av det fakultativa protokollet rörande barns situation i väpnad konflikt till FN:s konvention om barnens rättigheter bör beaktas när ungdomsverksamheten inom hemvärns- och frivilligrörelsen utvecklas. Det huvudsakliga syftet med protokollet är att inga personer under 18 år skall delta i väpnade konflikter. Staterna åläggs att vidta alla möjliga åtgärder för att medlemmar av deras väpnade styrkor som inte fyllt 18 år inte deltar i väpnade konflikter. Personer som inte fyllt 18 år skall inte bli föremål för obligatorisk rekrytering och bör heller inte kunna rekryteras på frivillig basis till väpnade styrkor.

Under de senaste åren har antalet totalförsvarspliktiga som skrivs in av Totalförsvarets pliktverk för att genomföra grundutbildning med värnplikt eller civilplikt avsevärt minskat. Detta kan medföra en större svårighet för många medborgare att ta ställning till de alltmer komplexa frågor som ryms inom området säkerhetspolitik och totalförsvaret.

Det är således viktigt att finna nya former och metoder för att även fortsättningsvis kunna rekrytera nya, och även yngre, medlemmar till de frivilliga försvarsorganisationerna. Folkförankring av försvarsfrågorna innebär inte bara att det bör finnas en bred samstämmighet om den förda politiken, utan också att det pågår diskussion och dialog om den framtida utformningen av totalförsvaret och åtgärder för att stärka samhället mot svåra påfrestningar i fred.

5.1 Inriktning

Regeringens förslag: De uppdrag och stöd i form av statliga medel som ges till de frivilliga försvarsorganisationerna skall inriktas mot de behov totalförsvaret har utifrån den nya inriktning som formulerats i de fyra målen för totalförsvarets förmåga.

Frivilligorganisationsutredningens förslag: Överensstämmer i delar med regeringens förslag. Utredningen föreslår att definitionen av begreppet totalförsvaret ses över och att författningarna ändras så att möjligheterna att utnyttja frivilligorganisationer utökas. Utredningen föreslår också att nya definitioner för frivilliga försvarsorganisationer införs och att en ny organisationsstruktur upprättas.

Remissinstanserna: Av remissinstanserna är flertalet positiva till att den frivilliga försvarsverksamheten anpassas och samordnas sin verksamhet efter de förändringar som sker i samhället och inom totalförsvaret. *Försvarsmakten* anser inte att definitionerna för vare sig frivillig försvarsverksamhet eller för frivilliga försvarsorganisationer behöver ändras. *Försvarsmakten* har inget att erinra mot de av utredaren föreslagna möjliga huvuduppgifter för de frivilliga försvarsorganisationerna i framtiden. *Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB)* tillstyrker Frivilligorganisationsutredningens förslag om möjliga huvuduppgifter. *Statens räddningsverk* anser att den frivilliga försvarsverksamheten framledes bör renodlas till att enbart omfatta bemanning av befattningar i *Försvarsmaktens* eller andra myndigheters krigsorganisation, utbildning och repetitionsutbildning av frivilliga för dessa befattningar samt utbildning av instruktörer. *Flertalet frivilliga försvarsorganisationer* är tveksamma eller negativa till utredningens förslag om författningsändringar, nya definitioner och en ny organisationsstruktur.

Skälen för regeringens förslag: Sveriges nya säkerhetspolitiska situation har som nämnts i kapitel 4 inneburit konsekvenser för försvarspolitik. *Försvarsmaktens* uppgift förändras från invasionsförsvar till insats- och kompetensförsvar. En omfattande internationalisering har inletts med syfte att skapa ökad förmåga för internationell krishantering och säkerhetsfrämjande samarbete. Genom möjligheten till anpassning skall totalförsvaret, utifrån en grundläggande försvarsförmåga och en bred kompetensbas, vid behov förstärka, utöka, reducera eller på annat sätt förändra sin förmåga för att möta förändrade behov. Möjligheterna att använda resurserna inom totalförsvaret vid fredstida kriser skall också förbättras. Regeringen har i propositionen *Fortsatt förnyelse av totalförsvaret* (s. 215) uttalat att den frivilliga försvarsverksamheten måste anpassas till de förändringar som sker i övrigt inom totalförsvaret. Reformbehovet inom den frivilliga försvarsverksamheten är lika påtagligt som inom totalförsvaret i övrigt. Totalförsvarsmyndigheternas uppdrag till den frivilliga försvarsverksamheten behöver därför successivt förändras.

Regeringen anser att ianspråktagande av frivillig personal skall utgå från kraven på förmåga hos det militära respektive det civila försvaret.

De frivilliga försvarsorganisationerna bör därutöver kunna användas för att sprida kunskap och information om totalförsvaret, medverka till fortbildning, utgöra rekryteringsbas och i övrigt säkerställa totalförsvarets folkliga förankring. Sådant stöd bör utgå till de frivilliga försvarsorganisationerna för dessa ändamål, se avsnitt 5.3.

Dagens säkerhetspolitiska situation har lett till att behovet av resurser inom totalförsvaret för att möta väpnat angrepp har minskat samtidigt som insikten om samhällets sårbarhet blivit allt tydligare. Denna förändring får också konsekvenser för de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet.

Den frivilliga försvarsverksamheten inom det militära och civila försvaret utgör en viktig grund för samhällets förmåga att kunna förebygga och hantera kriser. Regeringen anser att det frivilliga, ideella engagemanget bör fortsatt uppmuntras så att bidraget till samhällets säkerhet och förmåga utvecklas. Verksamheten bygger ytterst på det ideella engagemanget hos medlemmarna och deras vilja att utveckla organisationen och dess verksamhetsidé. Organisationerna väljer själva den lämpligaste och effektivaste egna organisations-, samordnings- och samverkansstrukturen. Regeringen anser att en ökad samordning och samverkan mellan organisationerna bör komma till stånd i syfte att bättre kunna anpassa sig till de förändrade kraven.

Regeringen anser att det som framgår av förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet även fortsättningsvis bör gälla. Med frivillig försvarsverksamhet avses i denna förordning verksamhet som främjar totalförsvaret och som omfattar försvarsupplysning samt rekrytering och utbildning av frivilliga för uppgifter inom totalförsvaret. En organisation som bedriver frivillig försvarsverksamhet benämns i denna förordning frivillig försvarsorganisation.

Regeringen anser att behov hos statliga myndigheter och kommuner av personal, utbildad av frivilliga försvarsorganisationer, kan avse enskilda befattningar i krigsorganisationer eller särskilda kompetenser som under en anpassningsperiod utgör grund för civila och militära krigsorganisationers tillväxt. Exempel på verksamhet eller sådana kompetensområden är, enligt regeringen, fortbildning för det militära eller det civila försvarets behov, kompetens inom hälso- och sjukvården, förmåga att utföra transporter, kompetens inom telekommunikations- och IT-området samt förmåga att bidra till att kunna hantera NBC-händelser. Dessa behov skall tydliggöras av ansvariga myndigheter och utformas i form av uppdrag av Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten till de frivilliga försvarsorganisationerna. Det är enligt regeringen angeläget att den organisation som bedriver frivillig försvarsverksamhet och benämns frivillig försvarsorganisation utöver verksamhet för totalförsvaret också kan ianspråkta för att utföra uppgifter i syfte att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred samt bidra till fred och säkerhet i omvärlden.

Enligt regeringens mening behövs även i framtiden en stark frivillig försvarsverksamhet. Trots att det militära hotet mot Sverige är lägre än på mycket länge finns en stark vilja till ett frivilligt engagemang bland många medborgare. Den kraft som denna vilja kan utveckla får inte förringas utan bör tillvaratas på ett sätt som gagnar samhällets beredskap

5.2 Frivilliga försvarsorganisationer

Regeringens förslag: Stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna får ges till sådana ideella organisationer med demokratisk struktur som bedriver angelägna och betydelsefulla verksamheter utifrån de fyra huvudmålen för totalförsvarets förmåga. Återkommande översyner av vilka organisationer som skall få ta del av stödet skall genomföras.

Frivilligorganisationsutredningens förslag: Överensstämmer i delar med regeringens förslag. Utredningen föreslår kriterier för hur en frivillig försvarsorganisation skall definieras och att regeringen fastställer vilka organisationer som skall benämnas frivillig försvarsorganisation.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser anser att de föreslagna kriterierna för vad som skall gälla för en frivillig försvarsorganisation är för lågt satta. *Försvarsmakten* föreslår att en översyn av bilagan till förordningen bör ske vart tredje år. *ÖCB* föreslår att regeringen uppdrar åt ÖCB och *Försvarsmakten* att lämna förslag till regeringen om vilka organisationer som uppfyller kriterierna och kvalitetskraven. Regeringen bör sedan fatta beslut om vilka organisationer som kan benämnas frivilliga försvarsorganisationer.

Skälen för regeringens förslag: De frivilliga försvarsorganisationerna anges i bilagan till frivilligförordningen. Som nämnts i avsnitt 5.1 anser regeringen att stöd och uppdrag till den frivilliga försvarsverksamheten bör anpassas till verksamhet och behov inom det ominriktade totalförsvaret. Detta påverkar förutsättningarna för de frivilliga försvarsorganisationerna.

För att en organisation skall omfattas av frivilligförordningen skall enligt regeringen en bedömning göras av i vilken utsträckning organisationen

- har verksamhet som tydligt främjar totalförsvaret och som bedöms vara angelägen och betydelsefull utifrån de fyra huvudmålen för totalförsvarets förmåga,
- har sådan verksamhet som omfattar eller möjliggör rekrytering och utbildning av frivilliga för behov inom totalförsvaret,
- genomför aktiv totalförsvarsupplysning till föreningens medlemmar,
- är rikstäckande,
- är medlemsstyrd med demokratiskt vald ledning och har antagna stadgar samt
- är ideell och har regelbundna medlemsaktiviteter.

Nya verksamhetsområden inom den frivilliga försvarsverksamheten bör kunna prövas och utgöra skäl för att en organisation skall kunna omfattas av frivilligförordningen. Det kan t.ex. gälla frivillig verksamhet inom informationsteknologiområdet eller avseende skydd mot NBC-stridsmedel. Detta kan innebära att nya organisationer kan tillkomma eller att befintliga organisationer utvecklar sin verksamhet i dessa

avseenden. Regeringen anser att en återkommande översyn bör genomföras av vilka organisationer som skall kunna få stöd och att man därvid bör ha en öppen hållning i förhållande till de organisationer som är intresserade och som tillför totalförsvaret kompetens och förmåga. En sådan översyn bör inledas under hösten 2002 genom att Krisberedskapsmyndigheten och Försvarmakten lämnar ett första förslag till regeringen på ställningstagande inför 2003.

5.3 Organisationsstöd

Regeringens förslag: Organisationsstöd får lämnas för att stödja verksamhet hos de frivilliga försvarsorganisationerna som behövs från totalförsvarsynpunkt, som medverkar till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred och som bidrar till fred och säkerhet i omvärlden.

Frivilligorganisationsutredningens förslag: Överensstämmer i delar med regeringens förslag. Utredningen föreslår att ett nytt system för fördelning av organisationsstöd till frivilliga försvarsorganisationer införs. Organisationsstödet föreslås indelas i grundbidrag, ungdomsbidrag och kompetensbidrag fördelat i enlighet med den av utredningen föreslagna indelningen av de frivilliga försvarsorganisationerna i bemanningsorganisationer respektive främjandeorganisationer.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser som behandlat frågan är negativa till det av utredningen föreslagna systemet för fördelning av organisationsstöd. *Försvarmakten* anser att systemet inte kan ligga till grund för fördelning utan hänvisar till att Försvarmakten tillsammans med ÖCB har påbörjat ett arbete med att utarbeta en modell.

Skälen för regeringens förslag: Organisationsstödet skall bidra till att skapa förutsättningar för de frivilliga försvarsorganisationerna att bedriva en aktivt inriktad verksamhet inom totalförsvaret. Organisationsstödet bör fördelas till organisationerna med utgångspunkt från dels det mervärde som bibringas totalförsvaret när det gäller grundförmågan respektive förmågan upp till ett år, dels det bidrag som lämnas till totalförsvarets folkförankring. Stödet skall fördelas av Krisberedskapsmyndigheten för det civila försvarets behov och av Försvarmakten för det militära försvarets behov. Organisationsstödet fastställs och fördelas efter dialog med de frivilliga försvarsorganisationerna. Fördelningen av organisationsstödet skall bestämmas årligen.

Verksamhet som finansieras med organisationsstöd skall vara ledning och administration av organisationen, totalförsvarsupplysning till organisationernas egna medlemmar, rekrytering av nya medlemmar till organisationen, funktionärsutbildning samt ungdomsverksamhet. Med totalförsvarsupplysning avses information om samhällets säkerhet och beredskap. Effekterna av det stöd som fördelats skall återrapporteras till regeringen och utgöra underlag vid fördelning av kommande stöd.

Regeringen anser att de viktigaste utgångspunkterna och prioriteringarna för Försvarmakten och Krisberedskapsmyndigheten vid fördelning av organisationsstöd skall vara

- värdet av organisationens verksamhet i förhållande till behov för totalförsvaret för att kunna uppnå grundläggande försvarsförmåga,
- värdet av organisationens verksamhet i förhållande till behov för totalförsvaret för att kunna uppnå en anpassningsförmåga,
- värdet av organisationens verksamhet i förhållande till behov vid svåra påfrestningar på samhället i fred,
- värdet av organisationens bidrag till totalförsvarets folkförankring,
- ungdomsverksamhetens andel av organisationens verksamhet,
- organisationens verksamhet för att samordna gemensamma funktioner och verksamheter samt
- möjligheten att regelbundet kunna utvärdera och pröva organisationens försvarsverksamhets måluppfyllelse.

Det är enligt regeringen angeläget att gemensamma kriterier gäller för organisationer som verkar inom den civila respektive den militära delen av totalförsvaret.

5.4 Finansiering

Förslagen som lämnas i denna proposition medför inga totala utökade utgifter för staten utan finansiering sker genom att befintliga resurser inom utgiftsområde 6 eller genom att resurser inom annat ansvarigt utgiftsområde tas i anspråk.

Regeringen uttalar i prop. 2001/02:158 att utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet skall finansiera investeringar inom det civila försvaret och den verksamhet som Statens räddningsverk samt Kustbevakningen bedriver inom verksamhetsområdet Skydd mot olyckor. Åtgärder för att motstå svåra påfrestningar på samhället i fred bör i huvudsak finansieras via andra utgiftsområden. Ofta innebär åtgärder för att förbättra förmågan vid höjd beredskap samtidigt en förbättring av förmågan vid en svår påfrestning på samhället i fred.

Planläggning, utbildning och övningsverksamhet som syftar till hantering av olyckor och som kan hänföras till basförmåga i samhället skall finansieras av den verksamhetsansvarige. Det förutsätts att alla samhällsorgan har en planering för att möta risker i sin verksamhet och för att skydda sig mot de konsekvenser som dessa risker kan ha för den egna verksamheten. För de statliga myndigheternas del följer detta av verksförordningen och andra författningar.

Regeringen anser att organisationsstöd och uppdragsersättning till frivilliga försvarsorganisationer för uppgifter under höjd beredskap och för sådan verksamhet som också sammanfaller med verksamhet under en svår påfrestningar på samhället i fred kan finansieras via utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet.

Krisberedskapsmyndigheten och Försvarsmakten bör fördela organisationsstöd inom det civila försvaret respektive inom det militära försvaret. Övergripande kriterier för fördelning av stödet framgår ovan (5.3).

Uppdrag för uppgifter inom det civila försvaret och för sådana uppdrag som bidrar till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred bör samlas av Krisberedskaps-

myndigheten i nära samverkan med berörda myndigheter. Uppdrag för verksamhet inom det militära försvaret bör ges av Försvarsmakten.

Beroende på vikten av bl.a. en aktiv ungdomsverksamhet anser regeringen att en viss omfördelning av medel från uppdrag till organisationsstöd bör kunna genomföras. Sammantaget bör dock organisationsstöd och uppdragsmedel ej överstiga dagens nivåer.

6 Frivilliga försvarsorganisationer i det civila försvaret och deras medverkan vid svåra påfrestningar på samhället i fred och annan fredstida krishantering

Regeringens bedömning: De uppdrag som ges inom det civila försvaret till frivilliga försvarsorganisationer bör utgå från de behov som det civila försvaret har och från de behov som uppstår i samhället vid svåra påfrestningar. De resurser och den förmåga som skapas bör också kunna användas vid annan fredstida krishantering.

Frivilligorganisationsutredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. Utredningen föreslår dessutom att staten stödjer kommunerna i deras arbete med att bilda lokala samsamarbetsstrukturer och att detta bör finansieras med de beredskapsmedel som tilldelas kommunerna.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna tillstyrker förslagen. *Svenska Kommunförbundet* avstyrker emellertid utredningens förslag i den del det avser att fördelningen av statliga medel skall kopplas till villkor för att användas till frivilliga försvarsorganisationer.

Skälen till regeringens bedömning: I regeringens proposition Fortsatt förnyelse av totalförsvaret angav regeringen att det inom det civila försvaret skall finnas en tillräckligt hög grundförmåga nu och inom ett år för att kunna

- möjliggöra handlingsfrihet att hantera förändrade förutsättningar i framtiden,
- skapa förmåga att motstå hot om begränsade insatser mot civila funktioner eller infrastrukturer i form av sabotage eller begränsat användande av fjärrstridsmedel,
- bidra till samhällets totala motståndsförmåga mot informationsoperationer samt
- skapa förmåga att kunna stödja Försvarsmakten.

Efter en anpassningsperiod på fem år skall det civila försvaret kunna bidra till samhällets samlade förmåga att möta ett väpnat angrepp som innebär mer omfattande militära operationer på marken, i luften och till sjöss. På längre sikt (i ett tioårsperspektiv) skall det civila försvaret kunna bidra till samhällets samlade förmåga att möta flera olika typer av mer omfattande militära angrepp. De organisationer som verkar inom det civila försvaret bör i planeringen utgå från att det inte är meningsfullt att utarbeta några särskilda anpassningsplaner för tioårsperspektivet. Fokus

bör i stället vara att inom ramen för grundförmågan bygga upp en förmåga som medger handlingsfrihet för det civila försvaret på längre sikt.

Behoven i form av befattningar och kompetenser i olika tidsperspektiv inom det civila försvaret bör härledas från kraven på förmåga för det civila försvaret. Denna förmåga och de kompetenser som de frivilliga försvarsorganisationerna bygger upp bör på ett tydligt sätt kunna förenas med dels det behov som samhället har för att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, dels bidrag till fred och säkerhet i omvärlden.

De uppdrag som ställs till de frivilliga försvarsorganisationerna bör i utökad utsträckning kunna avse denna dubbla nytta. Exempel på sådana områden inom utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet kan, enligt regeringen, vara de områden som angavs i regeringens proposition Beredskapen mot svåra påfrestningar på samhället i fred (prop. 1996/97:11). De områden som nämndes var bl.a. allvarliga störningar av infrastruktursystem som elförsörjning eller telekommunikationer, massflykt, översvämningar och dammbrott, allvarlig smitta m.fl. områden. Exempel på uppgifter inom dessa områden bör kunna vara viss hälso- och sjukvård, bistånd med transporter, inkvartering och utspisning, hjälp med information och utrymning. Inom området NBC skulle, om en större olycka eller attack skulle inträffa, behovet av många olika kompetenser och resurser snabbt uppstå.

Olika myndigheter samt kommuner och landsting har ansvar inom dessa områden. Varje ansvarigt organ måste själv avgöra vilka resurser man har behov av i en krissituation eller vid en svår påfrestning på samhället i fred. Ytterst avgör den frivilliga försvarsorganisationen själv i vilken omfattning man vill medverka till samhällets olika behov. En analys av de civila behov som föreligger och som omfattar totalförsvarets fyra huvudmål bör göras av Krisberedskapsmyndigheten och ligga till grund för den fortsatta inriktningen av uppdrag. Uppdragen skall samlas av Krisberedskapsmyndigheten och lämnas till de frivilliga försvarsorganisationerna efter nära samverkan med ansvariga myndigheter. Varje ansvarigt samhällsorgan avgör ytterst själv vilka resurser man väljer att ta i anspråk i en krissituation eller vid en svår påfrestning på samhället i fred.

I regeringens proposition Samhällets säkerhet och beredskap anger regeringen att områdesansvar i samband med krishantering på den lokala nivån innebär att få till stånd nödvändig samordning, utbyte av information m.m. I områdesansvaret ingår vidare att planera för samverkan i en krissituation. Detta innebär utbyte av information, övning, utbildning och en fortlöpande dialog. Risk- och sårbarhetsanalyser och beredskap gällande informationsfrågor kan vara andra viktiga frågor.

Områdesansvariga organ bör kunna ianspråkta, utbilda och öva frivilliga organisationer och annan förstärkningspersonal för uppgifter vid olika slag av krissituationer. De frivilliga försvarsorganisationerna bör enligt regeringen kunna utgöra en väsentlig resurs för kommunerna sett både i ett krishanterings- och i ett totalförsvarsperspektiv. Lokala nätverk eller samverkansformer möjliggör en enkel kommunikation mellan ansvariga samhällsorgan och frivilliga föreningar om ett behov snabbt skulle uppstå. Flera kommuner har redan upprättat sådana former.

I lagen (1994:1720) om civilt försvar regleras att det i varje kommun skall finnas ett hemskydd. Hemskyddet är en beredskapsorganisation som består av totalförsvarspliktiga som skrivits in för civilplikt och av frivilliga. Statens räddningsverk har att planera och genomföra utbildning av personal inom hemskyddet. För att kunna uppnå bättre helhetssyn och bättre resursutnyttjande bör dessa uppgifter överföras till Krisberedskapsmyndigheten.

7 Frivilliga försvarsorganisationer i det militära försvaret

Regeringens bedömning: En övergång från ett invasionsförsvar till ett insats- och nätverksförsvar medför, liksom för övriga delar av totalförsvaret, förändrade förutsättningar för de frivilliga försvarsorganisationernas och hemvärnets inriktning, uppgifter och personalförsörjning, både nationellt och internationellt.

För att möta behoven av ökad kompetens kan därför frivillig personal i högre utsträckning behöva tas i anspråk i Försvarsmaktens grundorganisation och vid internationella insatser.

Frivilligorganisationsutredningens bedömning: Utredningen framhåller att frivilligverksamheten är en viktig grund för rekrytering till totalförsvaret och beredskapsmyndigheterna. Som en av de frivilliga totalförsvarsorganisationerna huvuduppgifter nämns att de skall bidra till personalförsörjningen för totalförsvarets utbildnings-, beredskaps- och krigsorganisationer.

Remissinstanserna: *Försvarsmakten* delar utredningens uppfattning avseende ungdomsverksamhet och rekrytering. Av de övriga remissinstanser som behandlar frågan är flertalet positiva.

Skälen till regeringens bedömning: För det militära försvaret har den säkerhetspolitiska utvecklingen krävt och möjliggjort en övergång från ett invasionsförsvar till ett insats- och nätverksförsvar. Relativt begränsade krav ställs på det militära försvarets förmåga att i det korta tidsperspektivet kunna möta angrepp mot Sverige. Däremot ställs det ökade krav på det militära försvaret att kunna delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser. Det militära försvaret skall också kunna bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred. Till följd av detta förändras hemvärnets och de frivilliga försvarsorganisationernas betydelse för Försvarsmaktens personalförsörjning samtidigt som hemvärnets inriktning och uppgifter inom de nationella skyddsstyrkorna utvecklas.

Hemvärnets och de frivilliga försvarsorganisationernas bidrag till Försvarsmaktens personalförsörjning är av betydelse genom att personalens kompetens breddas samtidigt som rekryteringsbasen ökar och folkförankringen stärks.

Försvarsmaktens personalförsörjningsproblematik behandlades utförligt i Personal för ett nytt försvar (SOU 2001:23), i vilken det

framhölls att de kvalificerade och mångfacetterade uppgifter som Försvarsmakten möter ställer väsentligt ökade krav på kompetensen i organisationen. Härvid breddas kompetenskraven samtidigt som kraven på djupa kunskaper, gedigen erfarenhet och goda färdigheter ökar. För att nå upp till dessa krav framhöll utredningen att Försvarsmakten även framgent bör innehålla en kombination av personalkategorier med olika kompetens för att möta de komplexa kraven. Det konstaterades att totalförsvarspliktiga och yrkesofficerare är ryggraden i försvaret, men att det därutöver behövs civilanställda, reservofficerare, frivilliga och personer som nyligen fullgjort grundutbildning.

I propositionen Fortsatt förnyelse av totalförsvaret bejakade regeringen i stora delar Personalförsörjningsutredningens förslag och redovisade sin syn på hur Försvarsmaktens personalförsörjningssystem bör utvecklas. Detta för att tillgodose de personella behov som följer med Försvarsmaktens övergång från ett traditionellt invasionsförsvaret till ett modernt insats- och kompetensförsvaret.

Av propositionen framgår att reformarbetet bör grundas på de krav som övergången från ett invasionsförsvaret till ett insats- och nätverksförsvaret, de internationella insatserna, anpassningsförmågan och den väpnade striden ställer. Regeringen konstaterade också att rekryteringskraften, dvs. förmågan att i konkurrens med andra anställa eller engagera personal på frivillig basis, utgör den största utmaningen för personalförsörjningssystemet.

Regeringen framhåller att personalförsörjningsfrågorna bör behandlas utifrån samma synsätt oavsett det handlar om fast anställd personal, om hemvärnets krigsförband eller om verksamheten inom de frivilliga försvarsorganisationerna. Därmed anser regeringen också att reformbehovet inom den frivilliga försvarsverksamheten är lika påtagligt som inom totalförsvaret i övrigt.

I ett betydelsefullt avseende menar regeringen att personalförsörjningen inom den frivilliga försvarsverksamheten är unik för militär verksamhet. Engagemanget i den frivilliga försvarsverksamheten är i allt väsentligt ideellt vilket innebär att vars och ens vilja att vara verksam styrs av det utbyte som verksamheten ger. En stark frivilligrörelse förutsätter därmed en meningsfull och trovärdig verksamhet. Om detta inte kan uppnås finns, enligt regeringens uppfattning, en uppenbar risk för att delar av verksamheten kan komma att avvecklas till följd av vikande medlemsunderlag. Regeringen anför att förutsättningarna för att skapa en meningsfull och trovärdig verksamhet varierar mellan olika delar av den frivilliga försvarsverksamheten. Regeringen anser också att ansvaret för att hantera detta delas av regeringen, Försvarsmakten och inte minst de frivilliga försvarsorganisationerna själva. Organisationerna är emellertid alltjämt självständiga och bestämmer över sin verksamhet.

En god kompetens- och personalförsörjning förutsätter också att hemvärdet och de frivilliga försvarsorganisationerna fäster uppmärksamhet vid jämställdhet mellan könen samt etnisk och kulturell mångfald. Hemvärdet och de frivilliga försvarsorganisationerna bör spegla samhället och kännetecknas av respekt för demokratiska värden samt verka för att förhindra förekomsten av diskriminering eller trakasserier på grund av kön, etnisk eller religiös tillhörighet eller sexuell läggning.

Liksom i fallet med reservofficerare kan personal ur frivilligorganisationerna tillföra dubbel kompetens i form av gedigen kunskap från civilt arbete och synsätt, kombinerat med god kännedom om Försvarmaktens struktur och uppgifter. Frivilligpersonalens förmåga bör vid behov kunna utnyttjas vid utbildning av totalförsvarspliktiga.

Regeringen anser att frivilligorganisationernas mångfacetterade verksamhet, bl.a. för ungdomar, inte bara leder till ett engagemang för totalförsvaret på fritidsbasis, utan även utgör en grund för rekrytering av yrkes- och reservofficerare, civilanställda, hemvärnspersonal samt personal till internationella fredsfrämjande insatser. I regeringens proposition Fortsatt förnyelse av totalförsvaret betonas vikten av fortsatt god rekrytering av kompetent personal till Försvarmakten. Regeringen anser att hemvärnets och frivilligorganisationernas verksamhet bland ungdomar bör framhållas då denna stärker intresset för totalförsvaret, varvid en ökad rekrytering till Försvarmaktens olika yrken kan motses. Till detta bör personal ur hemvärnets och de frivilliga försvarsorganisationerna kunna ge en värdefull personell förstärkning vid olika internationella insatser.

Ett exempel på det sistnämnda är den rekrytering av s.k. ammunitionssökhundekipage som för närvarande bedrivs. Denna rekrytering syftar till att inom en femårsperiod bygga upp en sammanslutning av ca 35 ekipage, bestående av frivilligpersonal med hundar, som efter utbildning och certifiering skriver kontrakt innebärande att ekipaget ska vara berett att ingå i utlandsstyrkan under en viss period med fastställd inställetid. Ekipagen skall användas för uppdrag inom ammunition- och minröjningsverksamhet. Ett annat exempel på internationell frivilligverksamhet är de projekt som frivilligorganisationerna bedriver i de baltiska länderna, Ryssland och Polen i syfte att medverka till uppbyggnaden av frivilligverksamheten där.

Enligt regeringens mening finns även i framtiden behov av en stark frivillig försvarsverksamhet för att stödja samhället vid svåra påfrestningar och för att skapa gynnsammare förutsättningar för personalförsörjningen inom Försvarmakten. Trots att det militära hotet mot Sverige är mindre än på mycket länge finns en stark vilja till ett frivilligt engagemang bland många medborgare. Den kraft som denna vilja kan utveckla får inte förringas utan bör tillvaratas på ett sätt som gagnar samhällets beredskap för olika former av påfrestningar där ett militärt angrepp på vårt land är den yttersta.

8 Hemvärnsförbandens roll inom de nationella skyddsstyrkorna

Prop. 2001/02:159

8.1 En förändrad inriktning

Regeringens förslag: Hemvärnsförbanden skall utvecklas i syfte att integreras i och utgöra ett viktigt inslag i de nationella skyddsstyrkorna. Som en följd av detta differentieras hemvärnsförbandens uppgifter. Vissa hemvärnsförband skall få uppgifter med högre svårighetsgrad, varför resurser omfördelas till detta. Den förändrade inriktningen skall totalt sett inte medföra några ökade utgifter. Den resterande delen av hemvärnsförbanden skall emellertid bibehålla nuvarande uppgifter, dvs. bevaknings- och skyddsuppgifter avseende infrastruktur och skyddsobjekt samt verksamhet som stärker samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Frivilligorganisationsutredningens förslag: Utredningen konstaterar att hemvärdet, enligt hemvärnsförordningen (1997:146) är en del av Försvarmakten, och att Försvarmakten också finansierar den verksamhet som genomförs för att bemanna och öva hemvärnsförbanden. Utredningen understryker att hemvärdet även i fortsättningen bör vara en del av Försvarmakten, och ha utbildning och övning för höjd beredskap och krig som huvuduppgift. I hemvärdet skall ett stort antal befattningar alltjämt bemannas av avtalspersonal ur frivilliga försvarsorganisationer. De övriga befattningarna skall bemannas av personer med lämplig militär bakgrund och kompetens.

Hemvärnsföreningarna bör betraktas som en frivillig försvarsorganisation och benämnas hemvärnsrörelsen. Föreningsverksamheten bör hållas åtskild från Försvarmaktens ansvarsområden. Offentliga bidrag bör kunna utgå till hemvärnsrörelsen enligt samma normer som för övriga frivilliga försvarsorganisationer.

Remissinstanserna: Huvuddelen av de remissinstanser som har berört hemvärdet är negativa till utredningens förslag.

Försvarmakten anser att utredningens förslag är i otakt med utvecklingen i stort och skulle skapa fler problem för hemvärdet. Försvarmakten anger också att förtroendevalda på olika nivåer inom hemvärdet är negativa till utredningens förslag.

Banverket och *Luftfartsverket* anser att utredningens förslag innebär att hemvärdet kraftsplittras genom uppdelningen i förband och rörelse. De uppgifter som utredningen anser skall administreras inom rörelsen kan enligt myndigheterna rymmas inom befintliga fora för medinflytande. Myndigheterna anser slutligen att det vore olyckligt att flytta över uppgiften att stärka samhället vid svåra påfrestningar till rörelsen då den saknar förbandsstruktur och ledningsorganisation.

Försvarsfrämjandet anser att utredningens förslag skulle leda till större oklarhet avseende hemvärnsföreningarnas roll. Smålands museum anser att det vore olyckligt att kringskära de av tradition starka banden mellan armén och hemvärdet. Museet anger också att det i regel inte finns någon åtskillnad mellan hemvärnsföreningen (område) och hemvärnskompani (förband).

Sjövärnskårernas riksförbund är i allmänna ordalag positivt till utredningens förslag.

Skäl för regeringens förslag: I det följande redovisar regeringen hemvärnets roll i de nationella skyddsstyrkorna. Vad avser de nationella skyddsstyrkornas närmare utformning avser regeringen att återkomma i budgetpropositionen för 2003 samt i nästa försvarsbeslutsproposition.

I propositionen Det nya försvaret framhöll regeringen att territorieförsvaret, hemvärdet och vissa andra delar av det militära försvaret borde organiseras som nationella skyddsstyrkor och utgöra en del av insatsorganisationen.

Vad gäller de nationella skyddsstyrkornas uppgifter anförde regeringen att dessa, med varierande beredskap, skall ha förmåga att skydda befolkningen och infrastrukturen samt att stödja de operativa insatsförbanden.

I betänkandet Det nya försvaret framhöll Försvarsutskottet att det utöver de operativt rörliga markstridsförbanden måste organiseras mer lokalt bundna markstridsförband. Utskottet ansåg dock att skyddsstyrkornas närmare uppgifter, utformning, ledning och beredskap var oklara.

I propositionen Fortsatt förnyelse av totalförsvaret beskriver regeringen utformningen av de nationella skyddsstyrkorna. De nationella skyddsstyrkornas uppgifter skall vara territoriellt bundna och förbanden bör inte ha någon operativ rörlighet. Det är viktigt att ambitionsnivån för förbanden anpassas till de uppgifter de har att lösa. I den insatsorganisation riksdagen har beslutat om fram t.o.m. 2004 ingår bl.a. 170 hemvärnsbataljoner i de nationella skyddsstyrkorna.

Hemvärnsförbanden tillhör de viktigaste förbanden inom de nationella skyddsstyrkorna och skiljer sig främst från övriga genom att bemanningen sker frivilligt och att rekryteringen är lokal. Dessa krigsförband består av hemvärdsmän samt personal ur åtta frivilligorganisationer som är avtalsbundna inom vissa funktioner. Huvuddelen av de förmågor som kommer att behövas inom de nationella skyddsstyrkorna finns i hemvärnsförbanden vilkas verksamhet och utveckling därför bör ställas i centrum. Detta gör att det är av stor betydelse att hemvärdet kan ha en väl fungerande utbildning och rekrytering.

Med sin höga beredskap kan hemvärdet både lösa uppgifter vid väpnat angrepp och stärka samhället vid svåra påfrestningar i fred. Förbanden kan med mycket kort varsel sättas in i bevaknings- och skyddsuppgifter och även ställas till det samhällets förfogande vid framför allt räddningstjänst. Vidare utgör hemvärnsförbanden med sin spridning över hela landet en grund för folkförankringen och försvarsviljan.

Regeringen anser att hemvärnsförbanden skall differentieras vad avser uppgifter m.m. Den större delen av hemvärnsförbanden skall även i fortsättningen ha liknande uppgifter som i dag. Det är framför allt fråga om bevaknings- och skyddsuppgifter avseende infrastruktur och skyddsobjekt samt verksamhet som stärker samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Vissa hemvärnsförband skall efter utbildning få uppgifter med högre svårighetsgrad. Tyngdpunkten skall även fortsättningsvis ligga på bevakning, skydd och ytövervakning, men till skillnad från övriga

förband skall förmågan att lösa nya uppgifter vara högre. Dessa förband skall ha möjlighet att lösa bevaknings- och skyddsuppgifter av objekt som är nya för förbanden. Utrustningen skall anpassas till dessa uppgifter och överföras från bl.a. avvecklade territorialförsvarsförband. För berörda hemvärnsförband innebär de nya uppgifterna en ambitionsökning, men skall inte förstås som att hemvärnsförbanden ersätter nedlagda förband.

De mer kvalificerade hemvärnsförbanden skall även kunna lösa vissa försvarsunderrättelseuppgifter. Med tanke på hemvärnsförbandens höga beredskapsnivå, samt den geografiska spridningen över hela landet, kommer det att innebära möjlighet till underrättelseinhämtning på bredden i händelse av kris. Därutöver kan hemvärnsförbanden komma att tas i anspråk för likartade uppgifter som idag, t.ex. försvar, fältarbeten, transportskydd och eskort, transport- och trafikledning, räddnings- och röjningsarbeten, målangivning och målutpekning, gränsövervakning samt eventuellt vid indikering och sanering av nukleära, biologiska och kemiska stridsmedel.

De vidgade uppgifterna för de mer kvalificerade hemvärnsförbanden medför ett behov av tillförsel av viss typ av mer avancerad materiel som finns tillgänglig inom Försvarsmakten. Denna materiel kan överföras från nedlagda förband. Hemvärnsförbanden bör exempelvis ha tillgång till fordon för att de vid behov snabbt skall kunna sättas in inom sitt område. Även materiel som ger möjlighet till att verka i mörker och bättre sambandsutrustning bör överföras till dessa förband för att de skall ha möjlighet att utföra underrättelseverksamhet.

De mer kvalificerade hemvärnsförbanden skall även ha längre utbildning än övriga hemvärnsförband. I dag är den normala utbildningstiden 20 till 34 timmar per år för hemvärnspersonal. Denna tid bör utökas med anledning av de utökade uppgifterna och den mer kvalificerade utrustning som överförs till vissa förband. En utökad utbildningstid för vissa hemvärnsförband kan möjliggöras genom att hemvärnets totala numerär har minskat. Det är Försvarsmaktens sak att avgöra vilken utbildningstid som behövs för att uppnå tillräcklig utbildningsnivå.

Kraven för att ingå i ett mer kvalificerat hemvärnsförband avseende personalens status bör ligga någonstans mellan dagens krav på insatsförbandens personal och de ordinära hemvärnsförbanden. För att personalförsörja de kvalificerade hemvärnsförbanden bör man i första hand rekrytera bland de totalförsvarspliktiga som lämnar insatsorganisationen. På så sätt får förbanden en hög kompetens varvid uppgifterna kan utökas.

Reservofficerare skall i större utsträckning än tidigare bemanna högre chefsbefattningar i hemvärnsförbanden. Det bör finnas goda möjligheter att rekrytera reservofficerare från nedlagda krigsförband. Reservofficerarnas kompetens skall tas tillvara i de mer kvalificerade hemvärnsförbanden såväl som i de övriga delarna av hemvärnets.

De frivilliga försvarsorganisationerna skall få till uppgift att förse vissa av de nationella skyddsstyrkorna med förplägnads-, sjukvårds-, transport-, lednings-, marin- och sambandskompetens. Till viss del kommer det att ske till markstridsbataljonerna i de nationella skyddsstyrkorna, men till allra största delen till hemvärnsförbanden som de

frivilliga försvarsorganisationerna redan idag personalförsörjer med nämnda kompetenser. Skälet är att behoven till största delen finns i dessa krigsförband och att hemvärnets förband i större utsträckning än markstridsbataljonerna kommer att bedriva övningar m.m.

Den övriga personalförsörjningen till hemvärdet kommer till största delen att ske genom rekrytering av totalförsvarspliktig personal som fullgjort totalförsvarsplikt. Under de senaste åren har försök med grundutbildning om ca tre månader för placering i hemvärdet genomförts. De utbildningsmässiga resultaten har varit goda, men det har funnits svårigheter att få till stånd en volymmässigt omfattande rekrytering. Regeringen anser att Försvarsmakten bör fortsätta med denna verksamhet i syfte att öka utbildningsvolymen och rekryteringen.

En annan utbildningsmodell är att blivande hemvärnspersonal fullgör grundutbildning inom Försvarsmakten, vilken tidsmässigt skulle kunna motsvara ovan nämnda tre månader och kunna genomföras uppdelat på tre år. En sådan utbildningsmodell används bl.a. i Danmark. Regeringen anser att Försvarsmakten bör överväga ett sådant system och därefter påbörja en försöksverksamhet som komplement till tre månaders grundutbildning.

Nyrekrytering av personal till hemvärdet och frivilliga försvarsorganisationer kommer att bli en central fråga för de nationella skyddsstyrkornas förmåga. För att säkerställa möjligheten till rekrytering samt för att kunna vidmakthålla nödvändig kompetens är det enligt regeringens mening nödvändigt att Försvarsmakten ställer höga krav på duglighet på de förbandsenheter som ingår. Vissa befattningar inom hemvärdet tillsätts och bemannas efter rekrytering och utbildning av frivilliga försvarsorganisationer.

Regeringen bejakar slutligen Frivilligorganisationsutredningens resonemang då den understryker hemvärnsföreningarnas roll för folkförankringen. Föreningarna fyller en viktig roll för att stödja hemvärnsförbanden och att fånga upp intresserade medborgare som inte kan eller vill bli kontrakterade för befattningar i krigsförbanden. Däremot anser regeringen, mot bakgrund av ovanstående redovisning av hemvärnets roll i de nationella skyddsstyrkorna, att den uppdelning mellan hemvärnsförband och hemvärnsföreningar som finns idag är tillräcklig. Istället föreslår regeringen att hemvärnsförbandens och de frivilliga försvarsorganisationernas bidrag till de nationella skyddsstyrkorna tydliggörs.

8.2 Finansiering

Regeringen har i budgetpropositionen för 2002 (prop. 2001/02:1) uttalat att det har skett stora förändringar i de nationella skyddsstyrkorna under 2001. Detta bl.a. genom att ett stort antal territorialförsvarsförband har avvecklats och materiel från dessa har överförts till de nationella skyddsstyrkorna. Kostnaderna som uppstår i och med hemvärnsförbandens förändrade uppgifter och utbildning ryms inom anslagen 6.1 och 6.2. Hemvärnsförbandens ökade betydelse för de nationella skyddsstyrkorna innebär således endast en omfördelning av resurser.

Regeringens bedömning: Den frivilligt stödjande försvarsverksamheten som har bedrivits i Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland och som syftat till att stödja utvecklingen av frivilliga försvarsverksamheter under demokratisk kontroll bör fortsätta. Stödet bör inriktas på närområdet, dvs. Estland, Lettland, Litauen, Ryssland, Ukraina och Vitryssland. Stödet till Polen bör minskas och successivt övergå till normalt grannlandssamarbete. Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten bör samordna frivilligorganisationernas stöd till ovan nämnda länder med den verksamhet som Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten bedriver inom ramen för det säkerhetsfrämjande samarbetet med Öst- och Centraleuropa.

Frivilliga försvarsorganisationer bör i utökad omfattning kunna utbilda enskilda personer som kan rekryteras till militära och civila internationella fredsfrämjande insatser samt verksamhet inom ramen för det säkerhetsfrämjande samarbetet. Ansvariga myndigheter bör i uppdragsdialoger med de frivilliga försvarsorganisationerna klarlägga vilka behov, vilken kompetens och vilka kvalitetskrav som skall gälla.

Frivilligorganisationsutredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Försvarsmakten* delar vad utredaren anför om frivilligorganisationernas internationella verksamhet. *Arbetsmarknadsstyrelsen* anser att det är av största vikt att de frivilliga försvarsorganisationerna får uppgifter vid exempelvis internationella insatser och vid extraordinära situationer.

Skälen för regeringens bedömning: Det säkerhetsfrämjande stödet utgör en hörnsten i svensk östersjöpolitik. Stödet avser främst olika former av kunskapsöverföring och institutionsuppbyggnad (utbildning och rådgivning), men omfattar även visst materielstöd. Det är av betydelse att det säkerhetsfrämjande stödet främjar kandidatländernas framtida inträde i EU och anpassning till andra internationella samarbetsstrukturer. Försvarsmakten och ÖCB har i enlighet med regeringsbeslut stött och tilldelat medel för organisationernas verksamhet att stödja utvecklingen av frivillig försvarsverksamhet under demokratisk kontroll i Estland, Lettland, Litauen, Ryssland och Polen. Sveriges säkerhetsfrämjande samarbete med Öst- och Centraleuropa har sedan dess början inriktats på närområdet. Samarbetet har huvudsakligen varit inriktat på Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Ukraina. Rysslands och Ukrainas integration i europeiska samarbetsstrukturer har fortsatt stor betydelse. Regeringen bedömer att samarbetet med Vitryssland kan utvecklas inom ramen för de nu tillämpade slutsatserna från EU:s ministerråd. Beredskap bör finnas för ett ytterligare breddat samarbete när de politiska och ekonomiska förutsättningarna för detta föreligger.

Frivilligorganisationsutredningen anger att frivilligorganisationernas internationella utvecklingsarbete i närområdet behöver samordnas inbördes och med berörda myndigheter och att en tydlig inriktning från regeringen bör ges. Regeringen anser det vara av betydelse att detta

samarbete av lednings-, kostnads- och effektivitetsskäl samordnas. Regeringen fäster stor vikt vid att frivilligorganisationernas stöd samordnas med det säkerhetsfrämjande samarbete som Försvarsmakten bedriver med ovan nämnda länder. Finansieringsprincipen vad avser den demokratiskt stödjande försvarsverksamheten bör kvarstå i sina nuvarande former genom finansiering över de anslag som Försvarsmakten och Krisberedskapsmyndigheten disponerar. Inriktningen skall inte medföra ökade utgifter.

Utredningen anför vidare att det är angeläget att myndigheter betraktar de frivilliga försvarsorganisationerna som resurser ur vilka enskilda personer kan rekryteras för internationella insatser. Regeringen delar denna uppfattning.

10 Förmåner

Regeringens bedömning: Nuvarande regelsystem för ersättningar eller förmåner när frivilliga tas i anspråk vid höjd beredskap eller vid räddningstjänst i fred bör gälla även i fortsättningen. Vid avtal mellan statliga myndigheter eller kommuner och frivilliga försvarsorganisationer för uppgifter i fred som inte är räddningstjänst bör parterna själva avtala om vilka förutsättningar som då skall gälla.

Frivilligorganisationsutredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. Utredningen föreslår också att Försvarsmakten och ÖCB får utfärda erforderliga interna tillämpningsbestämmelser till förordningen (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning samt att principerna och nivåerna för ersättning enligt räddningstjänstlagen och räddningstjänstförordningen bör vara vägledande när ersättning utbetalas till frivilliga som tas i anspråk vid andra insatser än räddningstjänst i fred.

Remissinstanserna: *Försvarsmakten* anser att utredningens förslag bör kompletteras och fördjupas då ett antal problem i nuvarande förmånssystem inte kommer att lösas. *Totalförsvarets pliktverk* framhåller att det bör göras en översyn av hur utbetalningar skall administreras under såväl fred som under höjd beredskap. *ÖCB* och *Arbetsgivarverket* är positiv till utredningens förslag. *Flertalet frivilliga försvarsorganisationer* som behandlat frågan är positiva till utredningens förslag.

Skälen för regeringens bedömning: Bestämmelser om ersättningar inom frivillig försvarsverksamhet återfinns i dag i förordningen (1994:523) om förmåner till frivilliga, förordningen (1997:147) om förmåner till hemvärnsmän och förordningen (1994:522) om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning. Bestämmelserna avser ersättning för den totalförsvarsverksamhet som organisationerna bedriver. Regeringen anser att förmåner för frivilliga och hemvärnsmän i krigsorganisationer även fortsättningsvis bör ansluta till de totalförsvarspliktigas förmåner.

Under höjd beredskap får frivilliga ersättning enligt samma grunder som gäller för totalförsvarspliktiga.

För tjänstepliktiga enligt 44 § räddningstjänstlagen (1986:1102) och frivilliga som tas i anspråk av räddningsledare för räddningstjänst gäller särskilda ersättningsbestämmelser enligt 48 § räddningstjänstlagen och 78-80 §§ räddningstjänstförordningen (1986:1107). Den som på grund av tjänsteplikt eller frivilligt efter anmodan av räddningsledaren har medverkat i räddningstjänst eller i övning med räddningskår har rätt till skälig ersättning för kostnader för resa och uppehälle, arbete och tidsspillan enligt bestämmelser som regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar. Den frivillige har också rätt till ersättning för skada på kläder och andra personliga tillhörigheter. Enligt 78 § räddningstjänstförordningen lämnas ersättning för arbete och tidsspillan enligt de grunder som senast har avtalats i fråga om motsvarande ersättning till deltidsanställda brandmän. Ersättning för resa och uppehälle lämnas enligt 79 § räddningstjänstförordningen enligt de bestämmelser som Statens räddningsverk meddelar.

För den som i organiserad form står till förfogande och bistår kommun eller statlig myndighet vid fredstida insatser av olika slag och då det inte är räddningstjänst enligt räddningstjänstlagen, anser regeringen att frågor om förmåner bör lösas genom avtal eller andra överenskommelser mellan den enskilde medlemmen i en frivillig försvarsorganisation eller dess frivilliga försvarsorganisation och den kommun eller statliga myndighet som tar frivilliga i anspråk. Regeringen anser också att ledighet från ordinarie arbetsplats då en frivillig tas i anspråk för andra insatser i fred än räddningstjänst bör lösas genom avtal eller överenskommelser mellan den frivillige, kommunen eller myndigheten och arbetsgivaren.

Instruktörsförmåner regleras i förordningen om förmåner till instruktörer inom frivillig försvarsutbildning. Förordningen är tillämplig på den som, utan att göra det i tjänsten, fullgör instruktörsuppgifter inom hemvärnet och annan frivillig utbildningsverksamhet inom totalförsvaret.

När Försvarsmakten beordrar yrkesofficerare eller reservofficerare att arbeta som instruktörer inom frivillig försvarsutbildning är det att betrakta som tjänstgöring inom ramen för deras anställning. Detsamma gäller då Försvarsmakten i uppdragsdialoger kommer överens med frivilligorganisationer om att tillhandahålla instruktörer. De yrkesofficerare eller reservofficerare som tjänstgör som instruktörer behåller då Försvarsmakten som arbetsgivare och får ersättning enligt ordinarie anställningsvillkor. Motsvarande gäller för andra statligt eller kommunalt anställda som tas i anspråk för sådana instruktörsuppgifter inom ramen för sin ordinarie anställning.

När statligt eller kommunalt anställda frivilligt och utanför ordinarie anställningsförhållande ställer upp som instruktör åt en frivillig försvarsorganisation bör ersättningsfrågorna regleras mellan instruktören och organisationen i fråga. Den tid som en sådan instruktör ägnar åt frivillig försvarsverksamhet kan då inte betraktas som ordinarie arbetstid för instruktören i fråga. Utredningen om ökade levnadsomkostnader m.m. har i slutbetänkande Förmåner och ökade levnadsomkostnader (SOU 1999:94) föreslagit att för instruktörer inom frivillig försvarsutbildning skall bostaden anses som tjänsteställe. Utredningen bereds för närvarande inom Regeringskansliet (Finansdepartementet).

Vid internationella insatser i fredsfrämjande och humanitära insatser rekryterar staten genom ansvarig myndighet frivillig personal och villkoren regleras i avtal mellan parterna. Prop. 2001/02:159

Frivilligorganisationsutredningens betänkande Frivilligheten och samhällsberedskapen (SOU 2001:15)

Remissinstanser: Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Justitiekanslern, Rikspolisstyrelsen, Statskontoret, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Totalförsvarets pliktverk, Förvarshögskolan, Försvarets radioanstalt, Kustbevakningen, Överstyrelsen för civil beredskap, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Totalförsvarets forskningsinstitut, Överklagandenämnden för totalförsvaret, Frivilliga Försvarsorganisationers Samarbetskommitté, Centralförbundet för befälsutbildning, Frivilliga Automobilkårens Riksförbund, Frivilliga Skytterörelsen, Riksförbundet Sveriges lottakårer, Svenska Blå stjärnan, Svenska Röda Korset, Sveriges Civilförsvarsförbund, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Arbetsgivarverket, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Statens skolverk, Folkbildningsrådet, Högskoleverket, Statens jordbruksverk, Riksantikvarieämbetet, Statens historiska museer, Statens sjöhistoriska museer, Statens försvarshistoriska museer, Nordiska museet, Ungdomsstyrelsen, Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund, Naturvårdsverket, Statens strålskyddsinstitut, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Arbetsmarknadsstyrelsen, Jämställdhetsombudsmannen, Affärsverket svenska kraftnät, Statens energimyndighet, Sollentuna kommun, Håbo kommun, Uppsala kommun, Växjö kommun, Kristianstads kommun, Malmö kommun, Göteborgs kommun, Arvika kommun, Sundsvalls kommun, Ånge kommun, Örnsköldsviks kommun, Landstinget i Södermanlands län, Landstinget i Östergötland, Landstinget i Kalmar län, Västerbottens läns landsting, Norrbottens läns landsting, Kungliga Krigsvetenskapsakademien, Kungliga Örlogsmannasällskapet, Svenska kyrkan, Sveriges Hembygdsförbund, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Centralförbundet Folk och försvar, Allmänna Försvarsföreningen, Föreningen Sveriges Sjöfart & Sjöförsvar, Lantbrukarnas riksförbund, Svenska Brandförsvarsföreningen, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Svenska Arbetsgivareföreningen, Upplandsmuseet, Västergötlands läns museum, Jönköpings läns museum, Dalarnas museum, Blekinge Museum, Läns museernas samarbetsråd, Officersförbundet, Sveriges Reservofficersförbund, Förbundet för Sveriges folkförsvar, Försvarsfrämjandet, Befälsföreningen Militärtolkar, Flygfältsingenjörföreningarnas Riksförbund, Flygvapenfrivilligas Riksförbund, Frivilliga Flygkåren, Frivilliga Motorcykelkårens Riksförbund, Frivilliga radioorganisationen, Förbundet Fältpostbefäl, Försvarets Fältpostförening, Försvarets Personaltjänstförbund, Hemvärnsbefälens Riksförbund, Sjövärnskårens Riksförbund, Svenska

Brukshundklubben, Svenska Fallskärmsförbundet, Svenska Flottans Reservofficersförbund, Svenska Pistolskytteförbundet, Svenska Sportskytteförbundet, Svenska Värnpliktsofficersförbundet, Sveriges Kvinnliga Bilkårens Riksförbund, Totalförsvarets Hälsoskyddsförbund, Totalförsvarets Psykförsvarsförbund, Fredsbaskrarna Sverige, Förbundet Sveriges Ungdomsbrandkårer, Kustjägarveteranerna, Riksförbundet Sveriges Militärkulturhistoriska föreningar, Sjöräddningssällskapet, Svenska Livräddningssällskapet, Civilpliktsrådet, Värnpliktsrådet, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Sveriges Kristna Råd, Islamiska samarbetsrådet, Judiska församlingarnas centralråd, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, Moderatkvinnorna, Kristdemokratiska kvinnoförbundet, Folkpartiet liberalernas kvinnoförbund, Centerkvinnorna, Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund, Moderata Ungdomsförbundets Riksförbund, Kristdemokratiska Ungdomsförbundet, Liberala Ungdomsförbundets Riksorganisation, Riksorganisationen Centerns Ungdomsförbund, Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund, Ung vänster, Grön ungdom, Utredningen om översyn av räddningstjänstlagen m.m. (Fö 1999:03), Smålands museum, Riksarkivet, Sveriges militära kamratföreningars Riksförbund, Stockholms läns civilförsvarsförbund och Civilförsvarsförbundet Kronoberg.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson, Sommestad

Föredragande: statsrådet von Sydow

Regeringen beslutar proposition 2001/02:159 Frivillig försvarsverksamhet inom totalförsvaret